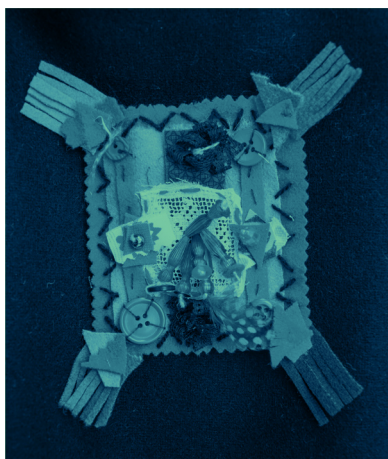
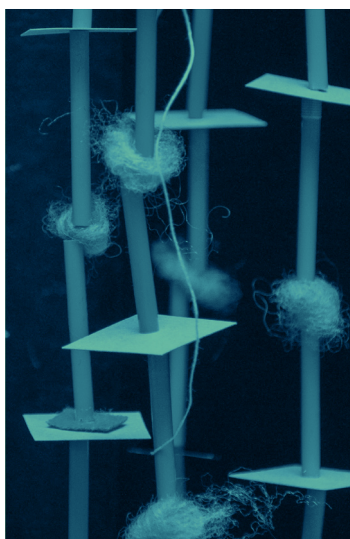

*Barnen och
hemslöjden*

EN SKRIFT OM BARN, SLÖJD OCH BERÄTTANDE

... KALLE FORSS (RED.) ...

SKÅNES HEMSLÖJDSFÖRBUND

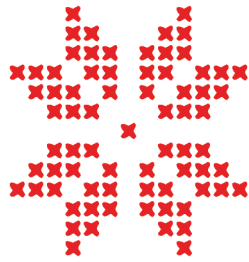
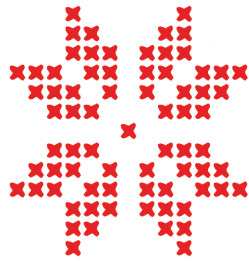
2

Barnen^{och} hemslöjden

EN SKRIFT OM BARN, SLÖJD OCH BERÄTTANDE

... KALLE FORSS (RED.) ...

SKÅNES HEMSLÖJDSFÖRBUND

INNEHÅLL

BARN, SLÖJD OCH BERÄTTANDE 5

Berättande 7

Vad är muntligt berättande? 7

Dags att motionera muntligheten! 7

Några grunder 8

Vad kan man berätta? 8

Hur ska man berätta? 9

Berättarövningar 10

Att slöjda och berätta 14

Litteraturlista 15

HÖR OCH GÖR: ERFARENHETER 16

Slöjd i särskola 17

Tillsammansskrona 17

Musikträd 17

Tokiga trögubbar 17

Berättande på slöjdhandledarutbildning 18

Döv- och hörselklasser slöjdar solsystem 20

Om att arbeta i skolan 20

Att arbeta med slöjd, berättelser och barn 20

Exemplet solsystemet 21

Gör en oro med förskola och förskoleklass 22

Barnen tillverkar en oro 22

Sagan om jätten 23

Öppna aktiviteter med barn 3–12 år 24

Glömsagan 24

Slöjda en saga 25

Barns egna berättelser 29

Barnen vet och berättar för dig 29

Popup-bilder 30

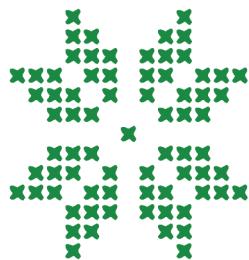
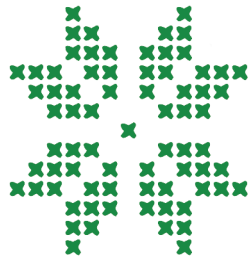
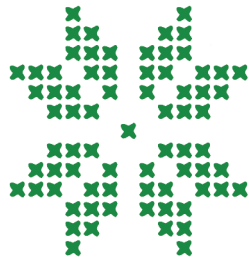
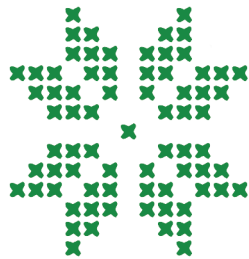
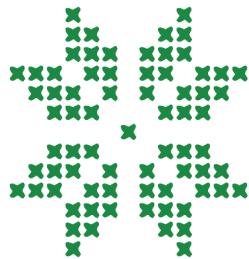
Tittskåp eller 3D-tavlor 30

Slöjd och berättelser i norr och långt från stan 31

Varför man inte ska döda en spindel 33

Författare 34

Tack 35

BARN, SLÖJD OCH BERÄTTANDE

KALLE FORSS

VI ÄR MÅNGA – hemslöjdskonsulenter, utvecklare inom slöjd, slöjdhandledare, hemslöjdsföreningar med flera – som har arrangerat slöjdhandledarutbildningar eller varit med om att starta slöjdklubbar och annan barnverksamhet inom slöjd. Där har ofta det muntliga berättandet varit ett viktigt inslag vid sidan om slöjden.

När hemslöjdskonsulenter och utvecklare inom slöjd i sydregionerna Skåne, Blekinge, Halland, Kronoberg, Kalmar och Jönköping 2018 skulle samlas kring ett nytt gemensamt projekt kom vi ganska snabbt fram till att vi skulle satsa på berättandet. Vi kände att vi inte riktigt hade fått verktygen för att kunna tillämpa det på ett sätt som kändes bekvämt. Skulle vi läsa sagor? Eller hitta på egna berättelser, vilket många av oss kände var lite läskigt. Måste berättelsen ha med slöjd att göra? Eller skulle barnen få berätta, och hur kunde vi i så fall organisera det? Hur skulle vi kunna ge några trovärdiga verktyg till deltagarna i våra slöjdhandledarutbildningar när vi kände oss så här osäkra?

Vi startade projektet Hör och Gör, delvis finansierat genom bidrag från Kulturrådet, och tog kontakt med Berättarnätet Kronoberg i Ljungby. Det blev flera träffar där de inte bara tog bort rädslan för berättandet utan även gav oss många användbara verktyg. Dem kan du läsa om i kapitlet *Berättande*.

Att det var just berättandet vi fastnat för och inte musik eller dans visade sig dessutom vara lyckosamt. Slöjden och berättandet hör väldigt intimt ihop. Inte minst gäller det alla berättelser kring materialen, verktygen och de färdiga föremålen. De där som vi som slöjdar och handleder har hört – och nu, ofta

utan att tänka på dem som just berättelser, förmedlar vidare. Berättelser som hjälper slöjden och kreativiteten, men slöjden kan också ge upphov till nya berättelser. I en eller annan form dyker de så gott som alltid upp när man slöjdar tillsammans. Att någon spontant brister ut i sång eller dans har jag däremot ännu inte varit med om.

En berättelse kan fungera som inspiration till slöjden. Den kan också fungera som ett stöd i den kreativa processen genom att den för barnet förklarar vad det är för material och verktyg som används eller vad slöjddandet ska leda till. Vidare kan berättelsen ge ord och uttryck som hjälper barnet att berätta för andra vad det varit med om eller gjort. Lika så kan görandet och det färdiga föremålet ge stöd för den berättelse man hört. Men själva slöjden kan också ge upphov till nya berättelser eller förändra befintliga. Den kan leda fram till nya lösningar på problem som finns i berättelsen. Det kanske blir ett nytt slut på en befintlig saga. I bästa fall kan man uppnå en situation där berättelsen och slöjden samverkar till något nytt.

En viktig lärdom för många av oss i projektet är att när vi sysselsätter händerna med slöjd så saktas tempot ner. Händerna kan inte arbeta fortare än tanken och det gör att det emellanåt finns tid över att tänka på annat. Samtalet blir också annorlunda med längre pauser. Pauser som inte känns obekväma, alla har ju något att göra, och som gör att det blir enklare för den försiktige att ta plats i samtalet. Det går till och med att byta ämne utan att det känns onaturligt. Jag tror att detta gör att många tycker om att slöjda i grupp och träffas vecka efter vecka. Tänk på den gamla syjuntan eller det nya stickkafét. Det är ett

välbefinnande som blir dubbelt av handens sysslor och samtalet i gruppen. Jag undrar om besluten i vår riksdag hade blivit annorlunda om fler av våra folkvalda hade slöjdat i plenisalen. Riksdagsmannen Johan Lönnroth verkade i riksdagen under sin tid där 1991–2003.

Samtalet medan man slöjdar blir också många gånger mer personligt. Tankar kring situationer man varit med om, bra eller jobbiga, drömmar och framtidsplaner, allmänt grubbel, idéer och frågor eller problem. Allt virvlar runt i rummet blandat med kommentarer om den slöjd man för tillfället håller på med. Jag valde själv tidigt, i de slöjdhandledarutbildningar som jag var kursledare för, att förlägga många gruppdiskussioner till de stunder när vi hade praktiska slöjdmoment. Samtalen blev friare och mer avspända än när de gjordes till en egen aktivitet med diskussion i biosittning.

Det fria samtalet har jag också använt mig av under Hör och Gör. Under slöjdaktiviteterna tillsammans med barn med olika funktionsvariationer kom det fram många berättelser. Om deras liv, intressen, tankar om framtiden och önskningar. Berättelser som är minst lika viktiga som några andra. Det hän-

de även att föräldrar satte sig ner och berättade. Om hur de kämpade mot oförstående skolor och kommuner. Eller hur mycket tid och kraft som en snårig byråkrati tog från dem när det enda de ville var att hjälpa ett älskat barn till ett bra liv. Starka berättelser som vi allt för sällan får ta del av. Bara ibland ser vi glimtar i tidningar eller tv.

I kapitlet *Berättande* kan du ta del av den kunskap som Berättarnätet Kronoberg har kring muntligt berättande. Där finns tips och övningar att ta till, men framför allt kommer du att inse att berättande inte behöver vara så märkvärdigt. Därefter kommer *Hör och Gör: erfarenheter* med sex kapitel där vi i sydregionerna berättar om våra olika erfarenheter kring barn, berättande och slöjd. Vi valde att arbeta på olika sätt i våra respektive regioner, allt utifrån våra olika förutsättningar. Kapitlen berör både vad som fungerat bra och det som blivit mindre bra. Så se dessa mer som tips och inspirationsmaterial och mindre som recept på hur man bör göra. Boken avslutas med ett kapitel om samiska berättelser och slöjd i en skola långt från den stora staden.

Börja berätta – och glöm inte att även lyssna på andra!

BERÄTTANDE

ELLEN SJÖMÅLEN OCH TINE WINTHER

DET MUNTliga berättandet och slöjden har många gemensamma nämnare, bland annat är de båda kulturarv med förmågan att anpassa sig, och utvecklas med sin samtid. De har även gemensamt att de uppstår och frodas i mötet med människor. När vi berättar löser vi upp gränsen mellan fantasi och verklighet och i det mellanrummet finns det oändliga möjligheter för handen att skapa.

Med berättelsen som hjälpmedel kan vi bejaka vår kreativitet, lekfullhet och upptäckarglädje. Med hjälp av berättarövningar skapar vi en positiv atmosfär och en känsla av delaktighet och gemenskap hos deltagarna som kan inspirera, stimulera och väcka nyfikenhet.

I mötet mellan slöjden och berättelsen kan fantastiska saker skapas och i detta kapitel kommer du få ta del av lärdomar och praktiska tips på hur du kan arbeta vidare med berättande och slöjd.

VAD ÄR MUNTligt BERÄTTANDE?

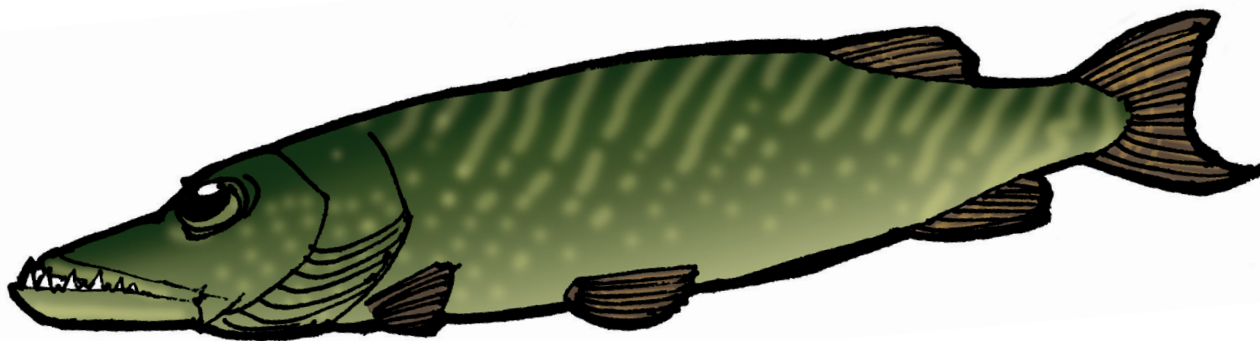
Ända sedan människan skaffade sig ett språk har vi förmedlat erfarenheter och upplevelser till varandra via berättande. Muntligt berättande innebär att förmedla en berättelse med sina egna ord och uttryck. Detta är en metod som gör att berättelsen förändras från tillfälle till tillfälle och kanske ännu viktigare, förvandlas och anpassas för de som lyssnar och den som berättar. Att berätta muntligt ger frihet att väva in berättelsen i sitt slöjdande både som pedagogiskt redskap och som konstform.

DAGS ATT MOTIONERA MUNTlighETEN!

Att motionera muntligheten kan verka märkligt, men för att du ska kunna göra berättandet till en naturlig och bekväm del av din pedagogiska process måste det underhållas och tränas. De flesta tänker på det skrivna ordet, sagoboken med alla färdiga berättelser som man tar fram när det är dags att berätta. När man läser högt missar man lyssnarens reaktioner på det som berättas, att lägga boken åt sidan och låta orden bära berättelsen fångar lyssnaren på ett helt annat sätt.

Många blir rädda när vi säger att vi ska släppa boken, men då är det alltid för att man tror att man ska lära sig berättelsen ord för ord. Att släppa boken och berätta, handlar om att göra berättelsen till sin egen. Känn sig hemma i sagan. Sagan ska bli en inre film som inte behöver vara exakt likadan varje gång.

Barn och unga behöver också hålla igång sin berättarlust och fantasi, och där är pedagogen den stora förebilden. Alla har en inre berättare och du berättar på ditt unika vis!

NÅGRA GRUNDER

Aristoteles gav oss retoriska begrepp som Astrid Lindgren översatte i all enkelhet:

”En bra berättelse är som en gädda!

Längst fram en stor kraftig käft som hugger tag i en, sedan kommer en lång matnyttig del och så på slutet en snärtig stjärt!”

Slutet ger oss en ahaupplevelse, en varm känsla av att hjältinnan eller hjälten lyckades lösa problemet.

Låt oss se på *berättelsens uppbyggnad* och hur den kan bli ett verktyg för att belysa för och inkludera lyssnaren ännu mer. En god struktur kan nämligen hjälpa lyssnaren att skapa en egen rik bildvärld utifrån berättelsen. Sagoreceptet kan sammanfatta vad den goda berättelsen behöver innehålla:

PLATS – där berättelsen utspelar sig.

PERSON – de karaktärer eller figurer som befolkar berättelsen.

PROBLEM – de svårigheter som personerna behöver klara sig igenom för att föra berättelsen framåt.

LÖSNING – problemets slutstation, en berättelse kan innehålla flera stycken lösningar och de har också till uppgift att knyta samman säcken.

Om ett av receptets delar plockas bort, förlorar berättelsen snabbt sitt flöde och blir osammanhängande för lyssnaren. Efter ett berättande kan man välja att gå igenom och reflektera över de olika delarna. Det skapar en djupare förståelse för berättelsen, och de som haft problem att hänga med och förstå vissa delar får nu ett verktyg för att ta till sig berättelsen.

Den muntliga berättelsen får liv när den möter en levande publik. Vad detta innebär är att berättelsen, berättaren och lyssnaren är i ständig kontakt med varandra. Muntligt berättande är inte en envägskommunikation. Lyssnaren bjuds in via frågor eller andra inbjudningar av berättaren att delta aktivt i det som berättas. Längre fram får du tips på hur du med enkla medel kan åstadkomma detta i ditt eget berättande.

VAD KAN MAN BERÄTTA?

Självklart kan olika typer av berättelser lämpa sig olika väl beroende på situationen och vad syftet är. Här kommer en lista över några olika typer av berättelser.

FOLKSAGOR – berättelser som traderats muntligt, oftast med syfte att underhålla och inte sällan med ett sedelärande budskap, och som uppfattas som uppdiktade och osannolika. Exempelvis Rödluvan, Bockarna Bruse, Den förtrollade pissepottan.

SÄGNER – kortare berättelser kopplade till faktiska platser, ofta med en fastslagen tid och persongalleri. Berättade med sanningsanspråk och kan innehålla både historiska personer samt folktrons väsen. Exempelvis De dödas julotta, Ebbe Skammelsons illdåd, Troll och jättar.

KONSTSAGOR – de berättelser som har en författare. Enligt upphovsrättslagen är det tillåtet att läsa en saga av en känd författare som inspiration vid en slöjdverksamhet för barn. Fast du får inte ändra något i sagan enligt lagen om upphovsrätt. Exempelvis Tomtebarnen, Emil i Lönneberga, Nils Holgerssons underbara resa.

MINNEN – Det är mycket vanligt att vi, för varandra, berättar om saker vi varit med om och minns, rätt eller fel. Det kan vara minnen av sådant som skett i närtid eller för längre sedan. En barngrupp kan lätt hänföras av ett minne från berättarens barndom, för att sedan börja förmedla sina egna minnen och erfarenheter. En huvudregel är dock att först reflektera över gruppen du ska arbeta med: kan deras egna minnesbilder som dyker upp innebära trauman?

HISTORISKA BERÄTTELSE – att återge historiska skeenden eller kunskaper muntligt har förmågan att göra dem mer lättillgängliga. Kopplat till föremål eller platser kan dessa berättelser konkretisera en svunnen tid när ingen av oss var med, men ändå tillåts vi titta in i den via berättelsen. Det kan exempelvis handla om spinnrockar, Vasakungar, gravhögar eller julkransar.

HUR SKA MAN BERÄTTA?

Det finns ingen färdig mall för hur just du ska berätta. Men här följer några tips på hur du kommer igång med ditt berättande.

Börja med att fundera över vad du vill berätta. Vad inspirerar dig och skapar nyfikenhet hos dig? Nyckeln till att hitta motivationen att lära sig en berättelse ligger i vad du själv finner lustfyllt. Ett begränsat tema kan kräva att du tar dig an en berättelse som känns lite avig, men med träning kan du även göra sådana berättelser till dina egna. Olika typer av berättelser finns i avsnittet *Vad kan man berätta?* och sist i kapitlet hittar du förslag på samlingar av berättelser och pedagogisk litteratur.

Låt oss säga att du hittat en sägen som du vill berätta muntligt. Vad är nästa steg? Det är här minnestekniker kommer in i bilden. Även här är vi alla unika; en viss minnesteknik kanske inte passar alla. Vi ska därför ge några förslag på metoder som vi sett vara framgångsrika.

BERÄTTARMANUS

Läs din berättelse 2–3 gånger och lägg den sedan ifrån dig. Ta ett A4-papper och dela in det i sex rutor. Nu ska du med enkla streckgubbar skissa de viktigaste bitarna ur berättelsen. Börja i den sista rutan. Där ska du skissa den slutliga lösningen, finalen i din berättelse. När ruta sex är klar ska du fortsätta med de andra rutorna med start i ruta ett. Behöver du hjälp med att hitta de viktiga bitarna, så titta på sagoreceptet (plats, person, problem, lösning). Ge dig själv en maxtid på 15–20 minuter att göra klart ditt berättarmanus. Nu har du ett manus framför dig som visar de viktigaste bitarna för just dig. Därefter är det dags att med hjälp av manuset återberätta din historia. Om du inte, på det här stadiet, vill berätta för någon annan kan du i stället stå framför spegeln och berätta för dig själv samtidigt som du spelar in på telefonen.

- ◆ Skvallra din berättelse. Berätta den i stora drag, gå tillbaka och lägg till detaljer om du glömmer och ha ett avslappnat och informellt språk. Tänk att du för en vän ska återge något otroligt du precis fått höra.
- ◆ Ställ eller få frågor. Be den du berättar för att räcka upp handen och stoppa dig 5 gånger med en fråga om berättelsen. Frågorna ska inte kunna besvaras med ja eller nej utan vara sådana som utmanar dig att utveckla berättelsen. Exempelvis: Vad var det för väder? Hur kände huvudpersonen då? Hur var de klädda? Efter som berättelsen är din nu är inga svar felaktiga, svaren hjälper dig att fördjupa din berättelse. Titta sedan på ditt manus och fundera på om några av svaren ska in i berättelsen.
- ◆ Fundera nu över var i berättelsen du kan bjuda in lyssnaren med frågor. Det ska vara sådana frågor som alla kan svara på, exempelvis om någon händelse i berättelsen eller om en känsla. ”Då tyckte björnen det var pinsamt, har ni gjort något

pinsamt någon gång?”, ”I pottan fanns ett halsband med ... röda stenar, oj, vad är det nu de heter?”. Notera dina frågor och berätta en gång till med både svar och frågor.

- ♦ Testa att så fort som möjligt lägga ifrån dig manuset och berätta för andra. Därefter kommer berättelsen att landa och du är redo att berätta för den tänkta målgruppen.

SAMMANFATTA BERÄTTELSEN

Läs igenom eller lyssna till din berättelse några gånger. Läggs sedan ifrån dig och sammanfatta berättelsen med penna och papper med hjälp av tio meningar. Läs igenom meningarna och sammanfatta återigen berättelsen med tio ord. Läs dina tio ord och sammanfatta sedan berättelsen med enbart ett ord. Du har nu hittat ett värdeord att hänga upp din berättelse på! Testa nu att med enbart det värdeordet som stöd berätta din historia enligt stegen beskrivna i avsnittet *Berättarmanus*.

BERÄTTELSENS KARTA

Ta ett A4-papper och fundera över din berättelses geografi, både den fysiska och berättelsens rörelse framåt. Skissa sedan upp din berättelses karta. Skapa gärna en stig som likt på en skattkarta går från start till mål. Använd sagoreceptet för att plocka ut de viktigaste bitarna. Använd kartan och återberätta som i stegen beskrivna i avsnittet *Berättarmanus*.

Att sedan fästa berättelsen vid något praktiskt, slöjden, bidrar till att stärka minnet av berättelsen, men också av slöjdtekniken. Metoderna vi har gått igenom här kan användas och anpassas efter en grupp elever beroende på deras ålder, erfarenhet och språkliga förmåga. Att själv använda och testa en minnes-teknik som du sedan lär ut ger dig trygghet i processen men också en förståelse för hur vi lär oss olika.

BERÄTTARÖVNINGAR

Fantasin behöver motioneras och tränas, oftast mer än vad vi tror. Genom fantasifulla berättarövningar sänks tröskeln in i berättandets värld, därför är de ett bra sätt att starta en berättarstund där det egna berättandet ska tränas. Här följer ett urval av berättarövningar som vi funnit framgångsrika.

SAGAN JAG GLÖMDE

Berättaren börjar med att säga till gruppen: ”Det var en gång ... ja, vem var det?” Sedan hjälps gruppen åt att skapa berättelsen tillsammans genom att fylla ut berättarens luckor. Antingen får deltagarna bidra fritt eller så ges ordet till var och en i tur och ordning. Fördelen med att låta alla bidra fritt är att övningen kan bli mer spontan och gå lite rappare, men då riskerar de som inte hinner eller vågar ta till orda att inte kunna bidra. Här kommer förslag på hur du kan formulera dina frågor:

Det var en gång ... ja, vem var det?

Hen bodde ... ja, var bodde hen?

En helt vanlig dag brukade hen ... göra vad då?

Men en dag hände något ... vad?

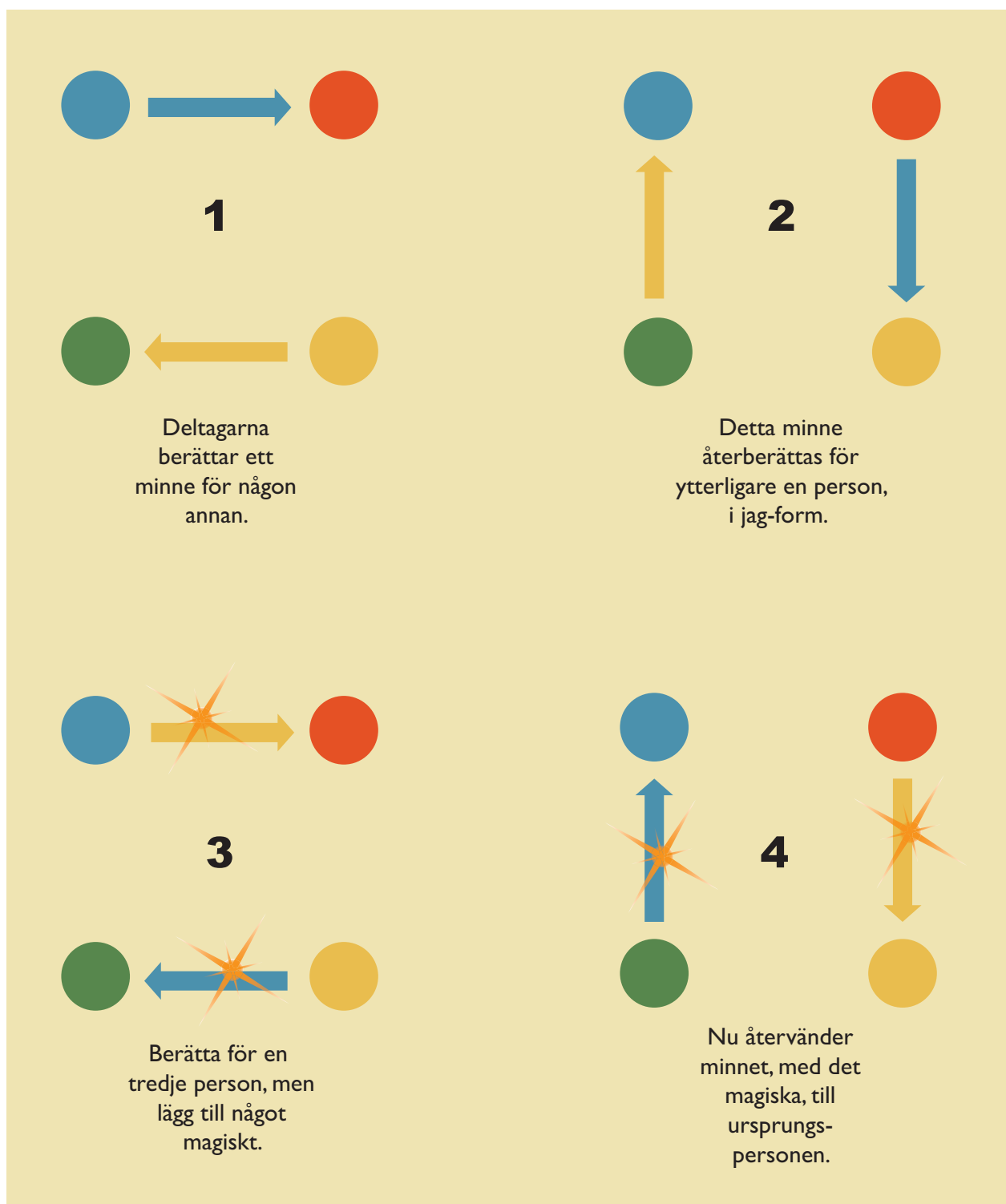
Men som tur var så ... vad hände?

Berätta sedan hela berättelsen för gruppen, med alla förslag på vem det handlar om, vad som hände och så vidare. Be dem komma med inspel om du glömt något. Dela sedan in gruppen i mindre grupper och låt dem göra övningen tillsammans där de i tur och ordning får testa att vara berättaren.

MINNET

Låt deltagarna berätta ett minne för varandra, max 1–2 minuter långt. Minnet ska vara på ett generellt tema men där något skett, till exempel då gick jag vilse, en gång jag fick ett ärr, då träffade jag ett djur osv. Den som lyssnar får ställa följdfrågor om något verkar

oklart. Lyssnaren ska sedan ta den förstas minne och berätta för en ny person, i jag-form. Därefter berättar denna person för en fjärde, men denna gång ska något magiskt/övernaturligt vävas in i berättelsen som orsak till det som skett. Sedan återvänder man till den person man fått minnet av, och berättar den nya magiska versionen för denne.

KNAPPEN

Alla deltagare får en knapp. I några minuter får de fundera över följande frågor:

- ◆ Var har knappen suttit från början?
- ◆ Vem har ägt den?
- ◆ Varför lossnade knappen?
- ◆ Hur kom knappen till dig?

Därefter berättar varje person sin knapps historia, antingen för varandra i grupper om två eller i grupper om några fler. Knappen kan bytas ut mot en tygbit eller liknande.

GARNNYSTANET

Att sitta med något i handen och göra en rörelse kan göra det mindre otäckt för den ovane att berätta. Gör, i förväg, en garltråd av många olika garner i olika längder och kvaliteter. Gör en tydlig knut mellan de olika garnerna. Börja nu att berätta en saga, samtidigt som du börjar göra ett nystan, när det kommer en knut, lämnar du över garnnystanet till nästa person som fortsätter sagan till nästa knut. Handen ska hela tiden vara i rörelse. Fortsätt så tills alla har berättat eller bestämt innan hur många varv nystandet ska gå i

gruppen innan sista personen knyter ihop berättelsen.

Är det mindre barn som ska göra detta är det bra att starta ett nystan med en klädnypa som stomme, det blir lättare att hålla och snurra garnet.

TROLLPINNEN

Trollpinnen kan du använda om du är med en grupp i skogen. Ni kanske letar efter bär och blad att färga garn med eller träbitar att tälja. Någon hittar en pinne där insekter har krupit under barken och lämnat tydliga spår efter sig.

Nu är det ju inte insekter som lämnar dessa spår, utan det är trollen som skriver sina sagor på pinnar och slänger dem i skogen så vi kan hitta dem. Du kan läsa trolldrift och börjar berätta "Det var en gång för länge sedan ett litet troll som satt på en sten i skogen, hen ville så gärna ..." där tog skriften/pinnen slut. Men fortsättningen måste ju finnas någonstans i skogen, trollen slänger ju pinnar lite varstans. Gruppen ska nu hitta fortsättningen på sagan i skogen. Ibland visar det sig att det finns flera i gruppen som kan läsa trolldrift.

SAGOLEK

Att med lekens hjälp kliva in i berättelsen kan öppna många dörrar för lyssnaren. Denna övning kan vara ett steg i att få berättelsen in i kroppen och ut genom händerna i slöjden. Hur sagoleken tar sig uttryck beror helt på vilken berättelse det gäller. Här kommer ett exempel på hur en folksaga kan ta sig uttryck via sagoleken:

En gång för länge sedan bodde det jättar här runt Ljungby. Jättarna var större än de största träd, med enorma händer, fötter, öron, näsor och munnar. Men, jättarna hade jättesmå ögon! De såg otroligt dåligt. En dag var en jättekvinna ute och promenerade när hon såg något på marken som rörde sig. Små maskar krumbuktade sig så roligt, jättekvinnan bestämde sig för att ta med maskarna hem och visa sin jätteman. Jättemannen synade vad jättekvinnan hade i sin hand, han såg snäppet bättre än sin fru. Han utbrast: "Det där är inte maskar! Det där är människor! Du måste släppa ut dem!" Så jättekvinnan fick vandra tillbaka med de små människorna och släppa ut dem. Därefter blev människorna fler och fler medan jättarna blev färre och färre. En dag började människor bygga kyrkor. När det ringde i kyrkklockorna gjorde det ont i jättarnas stora öron! De bönade och bad människorna att sluta ringa. Men tror ni de slutade? Nej det fortsatte. Så jättarna samlades och plockade på sig stenar: nu skulle de ha sönder kyrkklockorna! De kastade sina jättekast mot kyrkorna, men tack vare sina små ögon missade de varje gång. Detta är varför vi har så mycket stora stenar runt om i Småland! Så jättarna flyttade, lämnade Småland och Sverige bakom sig. De bosatte sig i Dovrefjäll i Norge. Där finns det varken människor eller kyrkor, och där kan jättarna vila under fjället.

- ◆ Börja med att hitta din inre jätte! Breda axlar och benen brett isär, tunga armar och små ögon. Testa att grimasera som en arg jätte!
- ◆ Vad var det jättekvinnan var ute och gjorde? Hon vandrade! Gå på stället och klampa med fötterna, sväng med armarna.
- ◆ Böj dig ned och plocka upp maskarna, visa dem för de runt dig i ringen och säg: "Har du sett så söta maskar?" Byt sedan roll till jättemannen och titta noga ned på maskarna i din hand. Säg sedan efter mig med fingret höjt: "Det där är inga maskar! Det där är människor! Du måste släppa ut dem!"
- ◆ Hitta din inre jätte igen. Nu vandrar vi försiktigt på med de små människorna i handen. Böj dig sakta ned och släpp ut dem.
- ◆ Vad byggde sedan människorna? Kyrkor! Vad sitter högst upp in kyrktornet? Klockan! Nu ska vi testa och ringa i klockan, dra med din hand och säg: "Ding dong ding dong!"
- ◆ Vad gjorde jättarna då? Håll för era öron och ropa: "Sluta ringa, sluta ringa!"
- ◆ Nu blev jättarna arga. Hitta din inre jätte igen. Vi låtsas att vi lyfter upp var sin tung sten över våra huvuden. Så kastar vi på 1, 2, 3! Vi missade! Vi kastar igen och igen.
- ◆ Jättarna tar nu på sig ryggsäckar och vandrar sakta runt i ringen ut ur Småland och Sverige. Tillbaka på platsen tas säcken av med en pust. Därefter är sagoleken slut.

ATT SLÖJDA OCH BERÄTTA

Att berätta i samband med att man slöjdade tillsammans med andra har varit mycket vanligt. Antingen för att få tiden att gå, underhålla de man arbetade med eller för att föra vidare viktig kunskap. Än i dag upplever vi att när tempot lugnas ner genom handens arbete kommer berättelserna fram. Det sker i vävstugor, på stick-kaféer och täljkvällar. Det sker i ett möte där och då.

Berättelser och berättarövningar kan inför ett slöjdprojekt användas för inspiration och för att hitta nya sätt att fortsätta berättelsen i ditt slöjdande. På samma vis kan det också ingå under själva skapandet där pedagogen inleder för att sedan låta berättelsen vandra vidare på olika vis. Här följer några konkreta exempel på förslag till upplägg:

Sagolek kan användas för att innan slöjdandet genom rörelser få in nya detaljer i berättelsen som deltagarna inte tänkt på tidigare. Kanske blir djuret eller trollet i sagan än mer konkret och inspiration att återskapa just detta djur eller väsen föds?

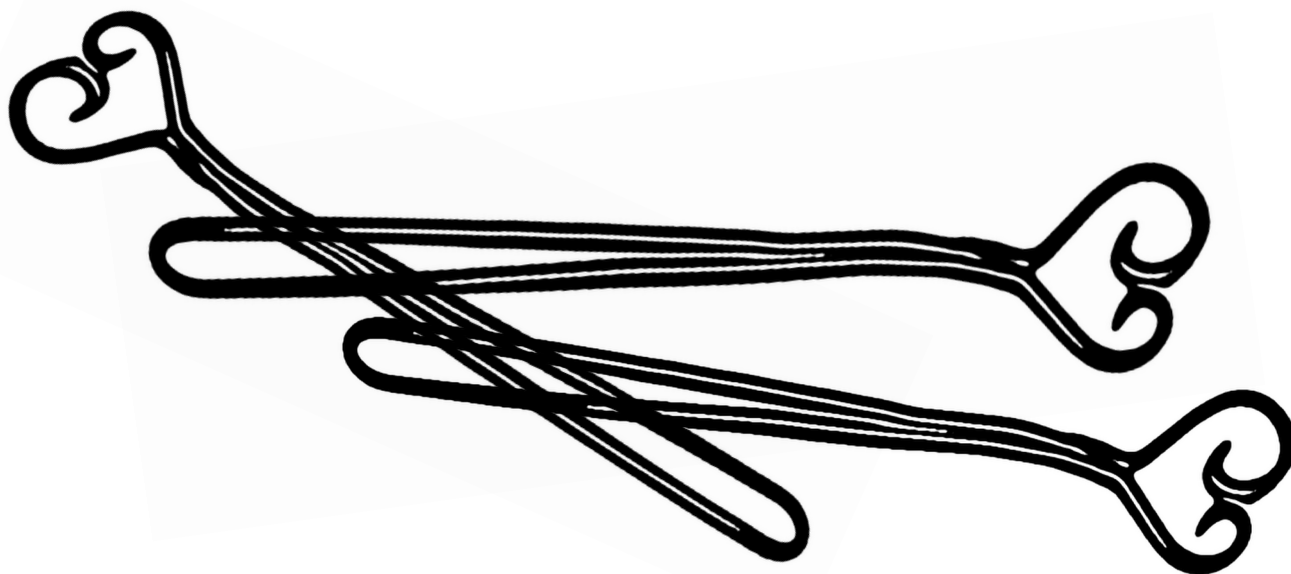
Folksagor och sägner om olika sorters

hantverk kan bli en fantastisk introduktion till att testa något nytt. Kanske fanns det humoristiska element i berättelsen som avdramatiserar det nya och lite skrämmande? I folksagan Flickan som fes ljuger den unga flickan om olika hantverk hon säger sig kunna, vilket sedan återkommer i sagan flera gånger.

Slöjdmaterial kan också utnyttjas för att skapa berättelser, enskilt eller tillsammans. Låt tyger, knappar, eller vedträn likt övningen Knappen ligga till grund för en påhittad historia.

Även Sagan jag glömde gör sig fint under en stunds skapande då både pedagog och barn behöver fylla på med lite inspiration och glädje. Utan att bryta skapandet kan berättelsen broderas ut.

Utmana barnen att återberätta en befintlig historia, som de fått av dig muntligt, eller så kan du skapa en egen berättelse med hjälp av ett berättarmanus. Därefter kan barnen hitta något i berättelsen att återskapa med eget slöjdande, som sedan hjälper barnen att så småningom berätta sin historia för andra.

LITTERATURLISTA

- Aisopos. 1997. *Aisopos fabler*.
- Egerkrans, Johan. 2013. *Nordiska väsen*.
- Eriksson, Monika. 2010. *Sven Sederströms sagor*. Sagomuséet.
- Eskild, Hilde & Hambroe, Benedicte. 2009. *Livet er som et banantre. Inspirasjon til taler, framføringer og gode samtaler*. Ganesa forlag.
- Fast, Carina. 2001. *Berätta! Inspiration och teknik*.
- Forest, Heather. 2005. *Wisdom tales from around the world*. August house Publishers.
- Gustavsson, Per. 2001. *Den förtrollade piss-pottan: svenska folksagor*.
- Gustavsson, Per. 2006. *Sägenresan: fantastiska berättelser från Skåne till Lappland*.
- Gustavsson, Per. 2011. *Kloka kvinnor och finurliga flickor*. LL-förlaget.
- Gustavsson, Per. 2012. *Gastar och gengångare*.
- Gustavsson, Per. 2014. *Sagor att berätta och leka*.
- Gustavsson, Per & Thomasson, Mikael. 2015. *Värdefulla sagor: lyft värdegrunden genom berättande*.
- Gustavsson, Per & Thomasson, Mikael. 2020. *Gränslösa sagor: stärk kulturmötet genom berättande*.
- Johnston Phelps, Ethel. 1980. *Tre starka kvinnor och andra berättelser från hela världen*. Barrikaden.
- Junker, Ida & Rehnman, Mats. 2019. *Muntligt berättande – en handbok*. Fabula storytelling förlag.
- Lundström, Janne. 2004. *Regnbågens fånge: 50 dilemmasagor från Afrika*.
- Lurie, Alison. 1981. *Kloka Greta och andra glömda folksagor*. Cikada.
- Palmenfelt, Ulf. 1996. *Häxdopet och andra hemiska historier*.
- Palmenfelt, Ulf & Gustavsson, Per. 2017. *Berättelserna 3. Folksagan i Sverige*. Carlsson förlag.
- Shan, Idries. 2003. *Den oefterhärmlige Mulla Nasruddin*.
- Söderblom, Harriete (red.). 2009. *Sagor att läsa och berätta*.
- Werner, Jack. 2019. *"Ja skiter i att det är fejk det är förjävligt ändå": om myter på nätet, fejkade berättelser och vikten av källkritik*.
- Werner, Jack. 2022. *Creepypasta: spökhistorier från internet*.
- Yolen, Jane. 1988. *Favorite tales from around the world*. Pantheon Books.

HÖR OCH GÖR: ERFARENHETER

HÄR FÖLJER SEX kapitel där vi i sydregionerna berättar om våra olika erfarenheter kring barn, berättande och slöjd i projektet Hör och Gör. Vi valde att arbeta på olika sätt i våra respektive regioner, allt utifrån våra olika förutsättningar.

Blekinge tog kontakt med särskolan och anställde en handledare.

Halland började med att införa berättelser i en befintlig verksamhet för att sedan fokusera på den slöjdhandledarutbildning som man genomförde under projektiden. Detta skedde med hjälp av Berättarnätet Kronoberg.

Utvecklarna i region Jönköpings län valde att arbeta i en döv- och hörselklass under skoltid (det är en klass där barnen har olika former av hörselskador).

Kalmar län valde att arbeta med små barn

i förskolan och en berättelse som gav stöd åt slöjden.

Pedagogen för barn och unga i Kronoberg startade ett samarbete med bibliotek och det resulterade i öppna aktiviteter med sagor som inspiration till slöjden.

Skåne fick kontakt med tre fritidsaktiviteter i regionen. En drevs av en lokal FUB-förening (Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning/utvecklingsstörning), en var en fritidsaktivitet för flickor i ett miljonprogramsområde och den tredje bestod av en grupp romska barn.

Efter kapitlen med erfarenheter från projektet Hör och Gör följer ett kapitel där Solveig Labba förmedlar sina erfarenheter om samiska berättelser och slöjd i en skola långt från den stora staden.

SLÖJD I SÄRSKOLA

ANNA HÖRJEL

TILLSAMMANSKRONA

I olika återvinningsmaterial skapar vi tillsammans i sugrör, utklippta ullbitar, pärlor, kapsyler, plastlock med mera. Materialen träs på snören och band, gärna med en lång, trubbig nål i ena ändan. Sen knyts de pyntade banden fast på ett stålband som vi smyckar. Det går också att välja ut vissa färger om man vill få det mer enhetligt. I ett annat projekt gjorde gruppen ett regnmoln. Då höll jag färgerna i olika blåa nyanser, och kronan klädde vi i vit ull.

Kronan hängs upp i taket och blir en vacker prydnad att titta och känna på. Upplägget byggde på två träffar i mellanstadiet med elever som har olika svårighetsgrad av funktionsvariationer där alla elever har varsin assistent.

För både assistenter och elever blir det en häftig upplevelse att ”skräp” komponerat in i en helhet blir vackert.

MUSIKTRÄD

Assistenter och elever plockar grenklykor (viktigt att de är färska) i naturen. Olika återvinningsmaterial som låter och är vackra, till exempel kapsyler, bjällror och pärlor, träs på ståltråd och sätts fast på grenklykan. Ställningen som skullrorna sätts på är en tjock trästomme med borrarade hål i. Workshopen var individuell, och hade flera moment där eleven med sin assistents hjälp skapade sin

egen skullra från att plocka en gren, trä på olika föremål, och sen använda den i musiken. Det är en process där eleverna får träna motorik, först i att skapa skullran och sen i rörelserna till musiken. Det är en känselupplevelse i de olika materialen och en hörselupplevelse i skullran som låter och tillsammans med de andras skullror blir musik. Det är ett individuellt arbete för var elev, men det ger även ett gemensamt resultat.

TOKIGA TRÄGUBBAR

Ur en spånskiva sågar man olika former som eleverna sedan väljer till ett huvud. På det sätter man olika återvinningsmaterial som blir ögon, näsa, kinder etc. Exempel på material är elkontakter, dörrknoppar, beslag, duschslang, knappar, bestick och olika lock. När eleven planerat sin gubbe målas skivan med akrylfärg. Det är viktigt att man tidigt säger att detta ska bli en tokig gubbe. Detta betyder att fem ögon är ok. Eleven ska styra helt, och vi följer och stödjer deras idé! När färgen torkat sätts allting fast och här behövs ofta mycket stöd. Det är bra med fyra alternativ: spik, skruv, häftpistol eller lim, beroende på vad som ska sättas fast. Sist pyntar man med elsladdar som hår och sätter en upphängning bak.

Det roliga med projektet är att alla gubbar blir fina! Jag har gjort detta med så små barn som tvååringar.

BERÄTTANDE PÅ SLÖJDHANDLEDAR- UTBILDNING

EMMA ANDERSSON

SLÖJDEN HAR MYCKET berättande i sig. Det finns alltid historier att berätta kring materialet vi håller i händerna, föremålen, färger och former. Det finns till och med ibland berättelser om personen som skapat föremålet, kanske en påhittad. Slöjden är ett sätt att uttrycka sig, med material. Det vet vi som slöjdar.

I varje steg laddas objektet med tankar och ord, inte sällan i kroppen. Tankarna kan flöda fritt medan vi slöjdar. Inte sällan används slöjd som ett medel för samtalsgrupper.

I krissituationer plockas ofta slöjden fram, som ett stöd när vi behöver sätta ord på vad vi känner. Många upplever slöjden som ett bra sätt att våga öppna upp och berätta, för händerna och blickarna är fokuserade vid objektet. Alla som slöjdar runt bordet håller också på att slöjda och deras blickar är riktade åt deras slöjd, inte alltid på berättaren.

Men att stå och prata inför en grupp är något annat. Blickarna riktas mot berättaren och en del upplever det som obehagligt. Men trots att vi möter vuxna människor, som frivilligt anmält sig till en handledarutbildning, möter vi också rädslan för att stå inför människor. Det är inte så självklart att stå inför en grupp, oavsett om gruppen består av stora eller små individer.

När vi mötte berättandet i slöjdhandledarutbildningen var det inte helt självklart. Deltagarna visste om att en del skulle innehålla berättande, sagor och sägner. Men ändå skruvade deltagarna något på sig i sina stolar när vi presenterade Berättarnätet Kronoberg och

dagens aktivitet. Ännu mer blev det när deltagarna fick veta att berättandet skulle ske UTAN manus, stödord och texter.

Även när slöjden kan kännas fullmatad med ord, magi och berättelser så kan dessa ha svårt att komma ut. Vi behöver öva på det, får lov att testa olika sätt och ha verktyg att ta till för att hitta rytm, inspiration och få till ett avslut.

Genom att låta deltagarna i slöjdhandledarutbildningen få ta del av enkla tekniker och kunskapen kring vad berättande är, sänker vi också trösklarna för att använda sina egna ord för att forma mötet med slöjd och berättande. Deltagarna får genom att öva också se och uppleva berättelser av övriga deltagare, man ser hur olika samma saga blir när den berättas av andra människor och det blir också inspiration till nytt eget berättande. Upplevelsen av utbildningstillfället är minst lika viktig som övningen själv i en utbildningssituation.

När vi övade tillsammans växte deltagarna och i stället för lite nervösa blickar blev rummet fyllt av glädje och känslan av att faktiskt klara av att använda sina egna ord för att föra något vidare. Även innehållet i berättelserna ändrar form, från att kanske dela med sig av en berättelse till att faktiskt bjuda på sig själv. Detta bidrar också till diskussionen kring hur man kan använda ord som ett sätt att nå barn med kunskaper, traditioner eller fantasi.

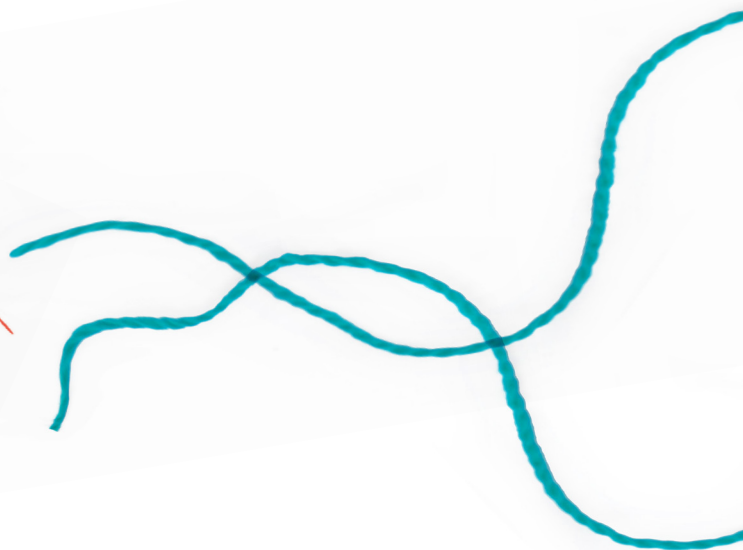
Vi träffade Berättarnätet Kronoberg ungefär halvvägs genom slöjdhandledarutbild-

ningen. Där är berättarutbildningen lämpligt placerad, deltagarna har redan bekantat sig med varandra vilket gör det enklare att våga öppna upp. Men också eftersom vi har träffar kvar som kan bli tillfällen att faktiskt öva sig på teknikerna man lärt sig. I stället för att bara visa vad man gjort kommer spontana tankar kring den egna slöjden, eller hur man kände, tänkte och gjorde. Men vi som håller i utbildningen kan också ge i uppdrag till deltagarna att berätta om sin slöjd genom fantasi, precis som man skulle kunna göra med en barngrupp. Deltagarna kan ställa frågor som "vad äter den?" eller "kan den flyga?" vilket såklart bidrar till ännu mer fantasi och ännu mer berättande. Men berättandet kan också gå åt ett annat håll och handla mer om känslor och tankar. Gruppen delar en upplevelse av berättande som sedan gör det enklare att föra berättelsen vidare.

Men för att kunna göra det måste vi tillåtas övning. Deltagarna i utbildningen gick från att vara lite osäkra till att våga bjuda på sig själva på bara en eftermiddag. Verktygen var som en språngbräda. Gruppen fick öva i

både mindre grupper och i helgrupp, planerat och oplanerat, bygga på känslor och få utmaningar under vägens gång. Och efteråt gick det ut ett gäng sagoberättare, märkbart tryggare i sin roll som berättare.

Flera av deltagarna har berättat om hur berättandet används i deras vardag. Både privat och i deras professioner. Några möter barngrupper varje dag, andra mer sällan. Men responsen är densamma. Genom att ha verktyg att förhålla sig till blir berättandet inte lika läskigt, och för deltagarna som redan kände sig bekväma blev det ett sätt att höja och förbättra sitt berättande. Oavsett på vilken nivå var och en började kunde vi gemensamt lära, utvecklas och bli lite mer själv-säkra i vår roll som berättaren.

DÖV- OCH HÖRSELKLASSER SLÖJDAR SOLSYSTEM

NICLAS FLINK OCH FILIPPA BOQVIST

OM ATT ARBETA I SKOLAN

Först och främst blir det bäst när skolan upplever att eleverna trivs med, mår bra av och stimuleras av de aktiviteter vi som kommer utifrån skolans miljö erbjuder. Det brukar alltid gå bra eftersom nästan alla barn gillar att göra saker. En förutsättning för att få komma är dock att aktiviteterna passar in med det som eleverna håller på med. Det går inte att erbjuda något som handlar om bronsåldern när klassen har hunnit till vikingatid. Det är viktigt att ta kontakt med skolklassen och läraren innan man sätter ihop en aktivitet. Allra bäst går det om man är en hjälp i skolans egna uppgifter och målsättningar. Kul och annorlunda men professionell.

Det fungerar extra bra om man är välplanerad och genomtänkt som om det vore en lektion. Det finns barn som gör mycket eller lite, arbetar fort eller långsamt. En del vill inte alls och några behöver extrauppgifter. Är man förberedd på alla möjliga individer så går det bäst. I en döv- och hörselklass finns det många vuxna som stöd och mikrofoner att använda som hjälp. För de barn som nästan inte hör alls finns tolkar. Men ögonkontakt och fysisk kontakt är viktig i kommunikationen.

ATT ARBETA MED SLÖJD, BERÄTTELSE OCH BARN

Berättelser och slöjd är en helt naturlig kombination som är tydlig för barn. Mycket av det barn gillar är berättelser, som i böcker

och film, och vi människor berättar saker för varandra hela tiden. Att gestalta och bearbeta med händerna är också det bland det naturligaste som finns för en liten människa. Ett barn är i sig själv en liten berättelse strax efter ”det var en gång...”. I varje barn finns det en unik berättelse värd att lyssna på.

Vi har arbetat med barnen i döv- och hörselklasserna efter några olika modeller.

BERÄTTA – GESTALTA

Kanske är det enklaste sättet att berätta något och låta barnen gestalta det. Nästan alla människor får inre bilder när man läser eller lyssnar på en berättelse. Det är aldrig passivt. Man skapar alltid själv. När barnen gestaltar det så är det kanske inte samma saker barnen har fastnat för. Man har sett olika saker och gestaltar det på sitt sätt genom slöjd. Det blir personligt och unikt.

GESTALTA – BERÄTTA

När man i stället börjar med att gestalta, exempelvis en miljö, så undrar alltid barn vem som finns där. Oftast hittar de på vem som är där. Att animera kommer av sig självt. Gestaltade figurer får berättelser och liv. Berättelser kan bli lek och plötsligt har man möjligheten att exempelvis vara i de utmaningar som en bronsåldersmänniska stod inför. Eller någonting helt annat.

TILLSAMMANSBERÄTTELSE

Här arbetade vi med berättelsens byggstenar. Som att man följer ett recept men bestämmer tillsammans vad det ska vara i varje moment. Genom att växla mellan att prata i grupp och slöjda enskilt för att till sist sätta ihop allt så blir det en berättelse som man gjort tillsammans. Receptet kan se ut så här:

1. Huvudperson (och plats).
2. Problemet.
3. Hjälparen.
4. Lösningen.
5. Slutet.

Berättelsen kan bli scener, dioraman, bildpresentation eller film om man vill.

EXEMPLET SOLSYSTEMET

Det är ganska vanligt i skolan att när barnen lär sig solsystemet så får de göra en modell av detsamma. I papper på väggen eller i pappiermaché som får hänga i taket. Ett annat sätt att göra det är att blanda berättande och görande på många olika sätt! Här följer hur vi gjorde det.

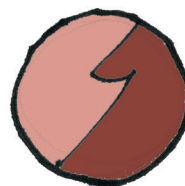
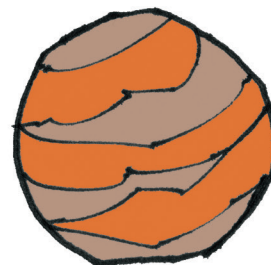
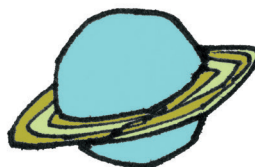
Solen gjorde alla tillsammans. Man jobbade tre och tre med varsin ring av järntråd som kläddes med ryaknutar och garn i soliga färger (vilka färger kan en sol ha och vad berättar det?). Sedan sattes alla ringar ihop till en "boll". Solen har olika namn som kommer från mytologi/religion och har olika berättelser kopplade till sig. Vi valde att berätta extra från nordisk mytologi om Sol som är dotter till Mundilfare och Natt och på vilket sätt solen (mytologiskt) rör sig över himlen. Solen åker vagn i nordisk, romersk och grekisk mytologi. I Egypten åker den båt. På Nilen såklart.

Vi använde en ramsa för planeternas ordning från solen: Mor Vattnar Jorden Medan Jag Sätter Ut Nytt – Merkurius, Venus, Jorden, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus.

Vi gjorde olika stommar av träband, järntråd, pinnar med mera som passade stenplaneter eller gasjättar. Med textila material som tygremsor och garn, gav de den färg och karaktär som planeterna har. De fick ungefärliga storlekar, planeternas symboler och berättelser om planeternas namn från grekisk och romersk mytologi. Så exempelvis är Mars nummer 4 från solen, en stenplanet som är röd (för den har mycket järn) och har samma symbol som järn och män (ja, och ett bilmärke) och den är döpt efter Mars – krigets gud.

Behövde barnen vara för sig själva en stund eller fick tid över kunde de göra små kometer, stjärnor eller UFO:n. som vi hängde upp bland sol och planeter.

Genom att umgås med solsystemet, solen och planeterna i text, ord, skapande och föreläsning finns det många redskap för att lära sig och också minnas vad de lärt sig. Hur ofta kan man dessutom läsa av och peka på sin nyvunna kunskap som hänger i taket?

GÖR EN ORO MED FÖRSKOLA OCH FÖRSKOLEKLASS

LINA ENVALL

SAGOR HAR JU ofta en förklarande eller lärande del. Innan det blev allmänt känt att det var inlandsisen som flyttat de stora stenblocken som man kan se ute i naturen, ofta helt malplacerade, så kallades de jättekast. Förklaringen var då att det var en jätte som kastat de stora flyttblocken.

Det finns en rörelsesaga om jättar och kyrkklockor (se s. 13). Den sagan har jag

tagit inspiration av till min saga om jätten. Med hjälp av sagan har vi fått barnen att röra på sig, lära sig om material och vad man kan ha en oro till. Trots att det finns sagoväsen i berättelsen så är alla materialens tillkomst realistiska. Inga material trollas fram av älvor eller liknande. Sagan blandas med slöjdens berättelser.

... BARNEN TILLVERKAR EN ORO ...

Barnen har fått trä de olika materialen på trådar som vi fäst i en ring gjord av en tunn gren. Det är därför som vi också kallar oron för tillsammanskrona. Vi gör den tillsammans, alla får vara med och skapa.

Det material som vi använt oss av är:

- ◆ Tunn gren formad till en ring.
- ◆ Lintråd och bivax, vaxet är för att vaxa tråden. Då blir det lättare för små barn att trä.
- ◆ Kardad ull i små tussar.
- ◆ Halm klippt i ca 2–3 cm långa bitar.
- ◆ Pappersremsor och gamla tidningar eller foldrar klippta ca 1 × 4 cm.

- ◆ Klädesbitar ca 1 × 1 cm (kläde är ett ylletyg som är valkat så att det inte repar upp sig).

- ◆ Träpärlor gjorda av grenar med bark på så att man ser att det är bitar av riktiga grenar som man borrat hål i. Till små barn får man förbereda, lite större barn kan borra med hjälp.

- ◆ Rönnbär, oxelbär, kastanjer eller andra saker som man kan hitta i naturen.

För oss har det varit viktigt att jobba med naturmaterial så att när oron har sett sina bästa dagar, går det att lägga den på komposten. ♥

... SAGAN OM JÄTTEN ...

De flesta sagor börjar med ”det var en gång en gång” och det gör även denna. Det var en gång en jätte. Han hade precis fått barn och var en stolt pappa. Problemet var det att barnet bara skrek och skrek.

Jätten hade hört att människorna brukade hänga en oro ovanför barnets vagga och det skulle hjälpa barnet till ro och ta bort oron.

Vi gör ju på samma sätt i dag när vi hänger saker över skötbordet som bebisar kan titta på.

Jätten gick ut för att samla saker som han kunde använda till sin oro. Han gick och gick, över stock och sten över berg och dal och till slut kom han fram till en hage där det betade får.

– Hej fåret kan jag få ta lite ull av dig? frågade jätten ett av fåren.

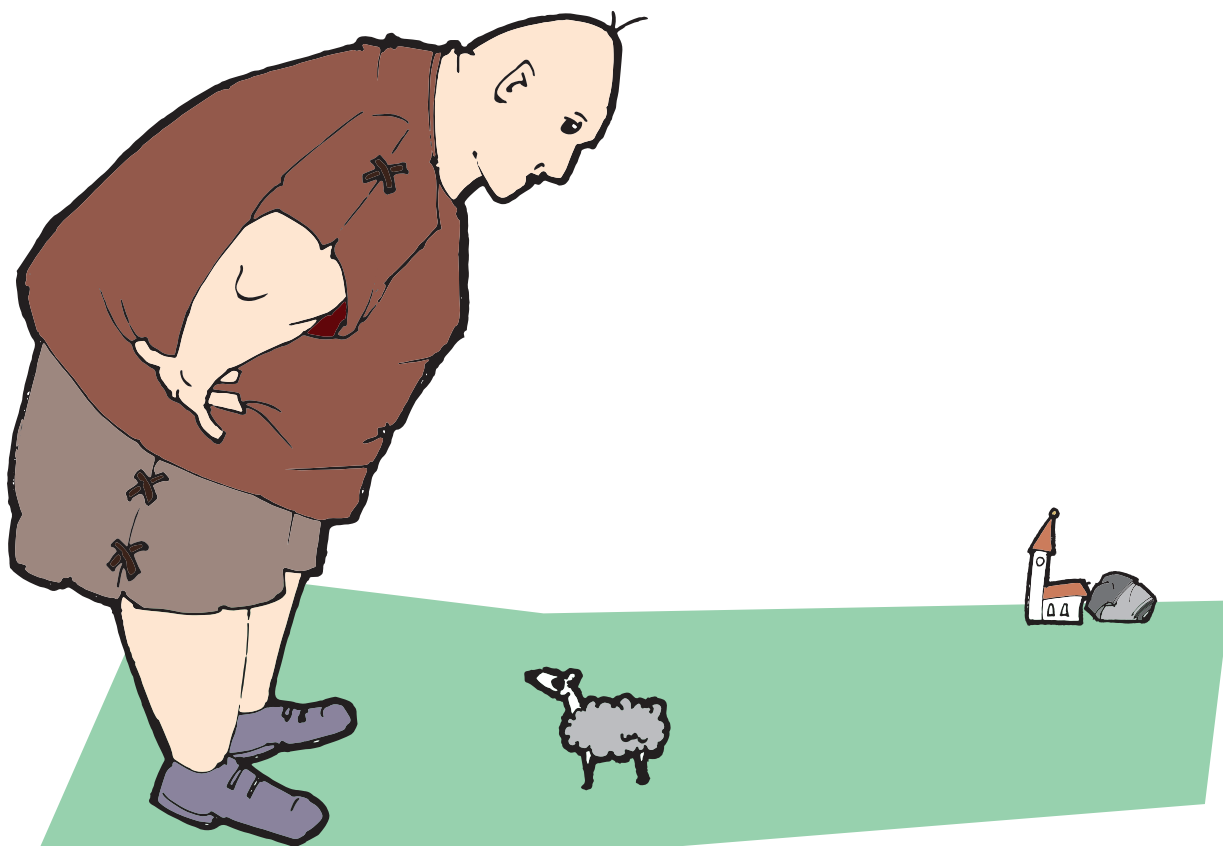
Och till svar fick han ett ”BÄÄÄÄ!”. Jätten antog att det betydde ja, och klippte lite ull från fåret. Sen gick han vidare.

Efter en stund kom han fram till en stor gård där det växte råg på åkern. Han letade reda på bonden och frågade honom om han fick ta lite råghalm med sig. Bonden som blev vettskrämd sa: ”Ta vad du vill ha!” Och jätten tog lite halm och begav sig sedan hem.

Väl hemma trädde han upp halmen, ullen och lite andra saker på trådar. Han hade också tagit en tunn gren i skogen som han format till en ring som han nu fäste trådarna på.

När oron var klar hängde han upp den ovanför barnets vagga och barnet tystnade plötsligt och kom till ro. Till slut somnade både barnet och jätten.

Snipp snapp snut! och så var sagan slut. ♥

ÖPPNA AKTIVITETER MED BARN 3–12 ÅR

ELIN PERSSON

JAG HAR ANVÄNT mig av två metoder: en glömsaga, som jag använde i en skola i en mindre ort i Alvesta kommun, och att slöjda en saga som passade bra i ett samarbete med några bibliotek i Växjö och Alvesta.

GLÖMSAGAN

Jag läste en saga som handlade om rymdvarer, och när det saknades ord i texten låtsades jag att jag inte mindes vad det var som

... GLÖMSAGAN ...

En dag när jag körde omkring i min _____ såg jag konstiga spår på marken. Jag följde spåren och de ledde fram till _____. Plötsligt öppnades dörren till _____ och ut tittade en _____. Jag blev nog lite chockad men till slut berättade jag att jag hade sett spår i marken och att jag följt dem hit. Kom in i min _____, jag heter _____ och är bara på tillfälligt besök på er planet. Inne i _____ fanns det en massa häftiga saker. Borta vid sängen fanns det _____ och på bordet stod det en skål full med _____.

– Ta vad du vill ha, sa _____; det tar aldrig slut, så ät hur mycket du vill. Det var så gott! Vi pratade och skojade, då sa _____:

– Vill du följa med på en upptäcktsfärd?

– Ja, det vill jag

– Ok, då sticker vi!

_____ började sväva och vips så var vi uppe i den mörka rymden.

– Titta nu noga så kan du se var jag bor, där! Och så pekade _____ på en lysande planet.

– Oj, vad den lyser, sa jag. Vad heter den?

– Den heter _____ och nu ska vi landa där.

Då vi landat och stigit ur _____ fick jag kalla kårar längs ryggraden, framför mig såg jag en massa håriga _____.

– Hjälp! skrek jag. Men _____ bara skratade. Äsch det är inget farligt, titta här bara! Och så plockade _____ fram en sorts vattenpistol och siktade på de håriga _____.

– Såja! Borta. Det var lite otäckt men ändå spännande och vi promenerade kvickt till _____s hus och familj. De bjöd på _____.

– Du får komma så ofta du vill och hälsa på, sa pappan.

– Ja! Och äta så mycket _____ du orkar, sa mamman.

Nu kände jag att jag ville hem till min familj så jag bad _____ att vi skulle resa tillbaka.

– Okej, kom då.

Och där stod min _____ och väntade.

– Hej då! Vi ses snart, eller hur?

– Absolut, skrattade _____ – kanske redan imorgon! Snipp snapp snut ... så var sagan slut. ♥

hade stått där. Då fick barnen ropa eller räcka upp handen för att hjälpa mig att fylla i med deras ord och beskrivningar. Ibland bad jag de barn som inte hade fått utrymme tidigare att berätta.

Glömsagan fångade barnens uppmärksamhet och var en väldigt bra start på den slöjdworkshop som jag sen hade med barnen. Det blir som en liten ”lära känna-stund” från bårdas håll. Sen var det fantastiskt bra med alla bilder av rymdvarelser och håriga ”vad det nu var” som jag tror dök upp som fantasier i barnens huvuden. Då kändes det lätt och kul att sätta i gång att tova rymdvarelser med barnen. Jag funderade på om barnen skulle få rita en skiss av varelsen innan de satte i gång, men ändrade mig. Jag ville inte att de skulle känna sig låsta vid teckningen, det kan lätt bli för mycket prestation i det hela, upplever jag då.

SLÖJDA EN SAGA

Den andra metoden jag använde mig av var ett koncept som vi på Hemslöjden i Kronoberg utformade under projektets gång efter inspiration av alla intressanta föreläsningar och workshopar vi har haft tillsammans med Berättarnätet Kronoberg inom projektet Hör och Gör. Den kom vi att kalla ”Slöjda en saga”.

Vi startade med fyra tillfällen på stadsbiblioteket Växjö i november 2019 och har sen fortsatt göra det på alla bibliotek i Alvesta kommun.

FÖRSTA TILLFÄLLET

Närvarande: 33 barn i åldrarna 1–12 år och 12 vuxna. De yngsta barnen satt i knät på sina föräldrar och resten av barnen satt på golvet i en halvcirkel och lyssnade när två barnbibliotekarier läste *Lilla gröna åsnan* av Anuska Allepuz. Jag hade blivit informerad i förväg om vilken saga bibliotekarien skulle läsa så att jag kunde förbereda slöjden, material och verktyg.

Jag var med och lyssnade på sagan, sen gick vi tillsammans bort till de kreativa borden.

Det blev väldigt trångt runt de två borden. Jag började berätta om vad vi skulle göra, visade hur man tovar och berättade om ull. Jag brukar fråga om de vet var ull kommer från. Det vet nästan alla men det är skönt att börja med att barnen upplever att det här har jag koll på!

Jag hade med små stenar som de kunde använda som grund att börja tova runt. Det skulle bli den lilla åsnan i sagan, eller en figur som jag kallade det, för att det inte skulle kännas tvunget att det skulle bli just en åsna.

Det kan vara lite klurigt att våttova ull, med hjälp av ljummet vatten och såpa, för första gången så bara det att det blir någonting, vad som helst är tillräckligt, upplever jag. Men med ögon. Det känns viktigt. Då börjar ens lilla figur att leva, hur tufsigt och otovad den än är. Och så hade jag med en hårtork för att kunna snabbtorka lilla filuren innan ögon, öron och andra attiraljer skulle på.

Många morföräldrar var med och de vill gärna hjälpa sina barnbarn lite för mycket tycker jag. Vet att det är med välvilja men då faller barnens skapandeprocess. Men eftersom det var så många barn på plats hade jag lite svårt att hålla koll på och förklara detta (hur man nu gör det på ett bra sätt). Om det hade varit en mindre grupp hade jag nog kunnat be föräldrarna att läsa en bok eller sitta vid sidan av. Sagt och gjort det fick bli som det blev. Många gjorde i alla fall och det blev! Det blev Teenage Mutant Ninja Turtles, det blev en mus, det blev åsnor, det blev små kompisar som skulle följa med hem och sova på huvudkudden.

DET SOM GICK BRA

Det var en relativt enkel uppgift (för dem över 4–5 år i alla fall). Det kändes som att barnen tyckte det var roligt! Många blev så väldigt stolta när de gick hem med sin lilla kompis. Det är ett trevligt koncept: först läsa

en saga och sen slöjda. Jag tyckte om att vara på huvudbiblioteket för det kommer barn från olika områden i stan.

DET SOM GICK MINDRE BRA

Det var alldeles för många deltagare. Jag blev stressad. Det är svårt att säga nej, ni får inte vara med. Men till gången efter (tack vare tips från en hemslöjdskollega) var jag lite förberedd och sa att de som inte fick plats första omgången fick komma tillbaka 20 minuter senare. Bra! Men en del är ändå otåliga och står och stampar.

Jag kände mig lite inkastad. Det var ingen som visade mig var det fanns eluttag och var man kunde hämta vatten till tovningsen, sånt där praktiskt som är så skönt att få veta. Men jag frågade och det löste sig och nu vet jag ju rutinerna efter att ha varit där några gånger. Men det är alltid lite extra skönt när man känner sig sedd och ordentligt välkom-

ANDRA TILLFÄLLET

Närvarande: 15 barn i åldrarna 2–12 år och 7 vuxna. Två barnbibliotekarier läste *Sam och David gräver en grop ihop* av Mac Barnett.

Jag satt med och lyssnade som första gången, denna gång var det färre barn så de satt nära, på golvet, så att de också kunde se bilderna i boken ordentligt.

Temat för alla dessa tillfällen på biblioteket är skogen. Denna bok stack ut lite. Det var vi medvetna om, men ändå: att gå ut och gräva en grop ihop, det gör man ju i naturen! Så för min del blev det lite klurigare att komma på vad som skulle slöjdas, materialmässigt. Tankarna gick från tavlor med sand, sandlyktor och till att köra in ett helt släp med sand som barnen kunde gräva fram diamanter i. Det var det boken handlade om: två kompisar som är ute och gräver och så ser man på bilderna hur det finns en massa fina, stora diamanter i sanden som de gräver förbi men Sam och David är så nöjda ändå för det var så mysigt att bara var ute och gräva och dricka varm choklad ihop.

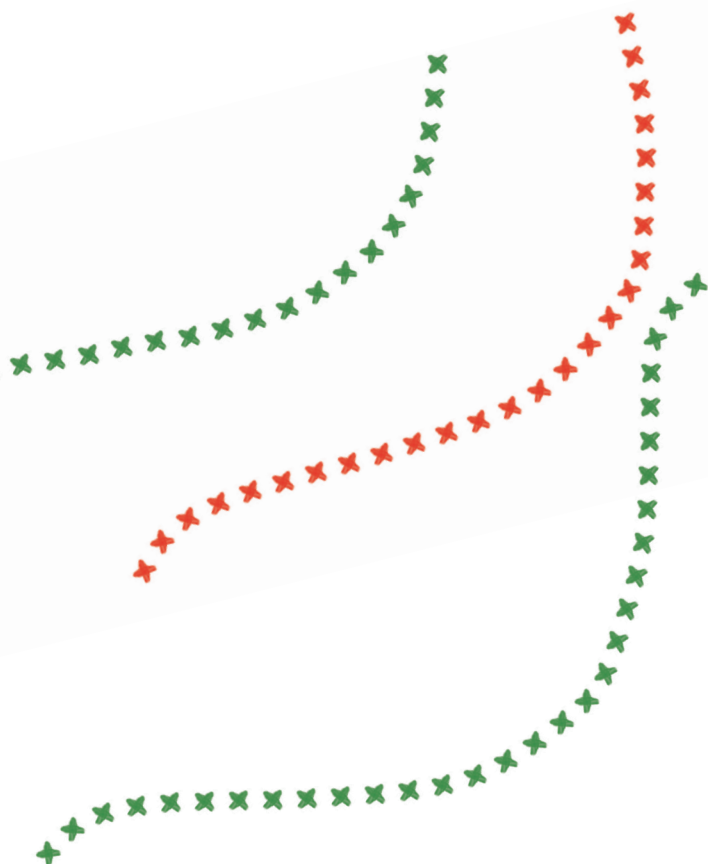
Det landade i att barnen fick göra textiltryck. De tryckte diamanter på en t-shirt med hjälp av pinnar som jag hade tält till i olika former. Barnen ritade en kontur av en diamant med en textiltinna och diamanten fyllde de sen med textilfärg med hjälp av pinnstämplarna.

DET SOM GICK BRA

Det var samma som förra gången, det gick bra för barnen som var över 5, för dem som var lite yngre var det lite svårare. Någon struntade i att trycka och satt och målade diamanter på papper i stället. Skönt att de kunde ta det beslutet: ”det här känns för svårt, jag gör en egen, annan grej i stället.” Bra, tycker jag.

Annars var min känsla att deltagarna tyckte: Åh vad kul! Vad roligt att få t-shirten med sig hem!

Och denna gång bad jag några att vänta

en liten stund när det var för trångt runt borden, de fick komma tillbaka lite senare och det var inga konstigheter med det (upplevde mest att de vuxna hade lite svårare för det).

DET SOM GICK MINDRE BRA

Det där när föräldrar (eller mor- och farföräldrar) tar över för mycket. Hur gör man? Hur förklarar man på ett bra sätt att det är inte du som ska slöjda nu. Detta är en barnaktivitet.

Det är svårt att anpassa slöjdaktiviteten när det är så pass stort åldersspann på barnen som är med.

Jag pratade med samma hemslöjdskollega efter detta tillfälle och hon gav mig rådet att ge föräldrarna ett eget projekt att jobba med. Tack för det! Bra, bra. Denna gång kändes det dumt att dela ut fler t-shirtar till de vuxna, ifall det skulle komma fler barn som ville trycka. Men! Det fanns tyglappar att prova på men när t-shirten skulle tryckas så var det en del som gjorde lite för mycket åt sina barn, de vågade inte låta barnen gå lös på plagget.

Skulle jag göra detta i dag hade jag också låtit dem tälja stämplarna själva. Det känns bättre för min del ju mer de får göra på egen hand och själva skapa förutsättningarna för skapandet.

TREDJE TILFÄLLET

Närvarande: 16 barn i åldern 2–8 år, 7 vuxna. I bibliotekets ”stjärnrum” lästes *Valdemar i stora skogen* av Maria Jönsson.

Efter det skulle barnen göra oroar med halm, rönnbär, kottar, ull och pinnar.

Denna gång var det två barnbibliotekarier, en var under utbildning, de läste sagan med så fin inlevelse, med rekvisita och allt. Super!

Jag blev presenterad och hade förberett några rader som jag läste. Jag berättade om när man gjorde oroar förr, med vilket material och hur man tänkte kring dem.

Här skulle man ju kunna dra på med en skröna att det var trollen i skogen som gjorde

oroar för sina trollbarn så de skulle sova gott på natten. Men jag känner mig inte som en estradör, eller gjorde inte då, i alla fall. I dag skulle jag nog våga ta ut svängarna lite mer och bre på berättelsen, jag har lärt känna platsen och det tar lite tid innan man känner sig bekväm på en ny arena. Jag höll det lite kort och tänkte att själva sagostunden tar en stund och nu vet jag av erfarenhet att små barn inte orkar hålla fokus så länge.

Efter att jag berättat om att man tog tillvara på den sista delen av strået efter att man skördat halmen och gjorde oroar av det, gick vi bort till den kreativa ytan och där låg det en massa material uppdukat, lite som en buffé som de kunde använda och trä upp på tråd och knyta fast i en gren.

DET SOM GICK BRA

Bra uppgift att kunna anpassa efter ork, tid och lust. Vill man kan man sitta länge och trä och göra många girlanger till sin oro eller så gör man litegrann.

Här kändes det inte som att de vuxna tog över för mycket. Det var att trä nålar som det behövdes vuxenassistans till. Ja, det är så man borde se på sig själv som förälder när barnen skapar, att man är en assistent som står avvaktande och ingriper om det verkligen behövs. Eller ha ett eget projekt ...

DET SOM GICK MINDRE BRA

Det kom två barn som ville vara med men tyckte det var lite för enkel, barnslig slöjd. Så återigen – svårt att anpassa det efter allas åldrar. Denna gång var det bättre för de yngre.

Jag hade gjort ett exempel och det var några som gjorde sin egna som en kopia, det kan ju vara skönt men det känns roligare om barnen bara gör utan att vara begränsade till en förlaga. Svår balansgång. Har man inte har något inspirationsalster kan det vara svårt att komma igång också.

FJÄRDE TILLFÄLLET

Närvarande: 15 barn i åldrarna 6–11 år, 6 vuxna. I bibliotekets ”stjärnrum” läste bibliotekarien *Vem ser Dim?* av Maria Nilsson Thore.

I ett annat utrymme där vi kunde slöjda gjordes tittskåp i skokartonger med material från skogen: mossor, stenar, blåbärsris, rönnbär, tjocka grenar som blev Dimfigurer och tändstickor som blev små stegar osv.

DET SOM GICK BRA

Med enkla material och metoder blev det något som kändes stort när barnen jobbade med många små komponenter och olika material.

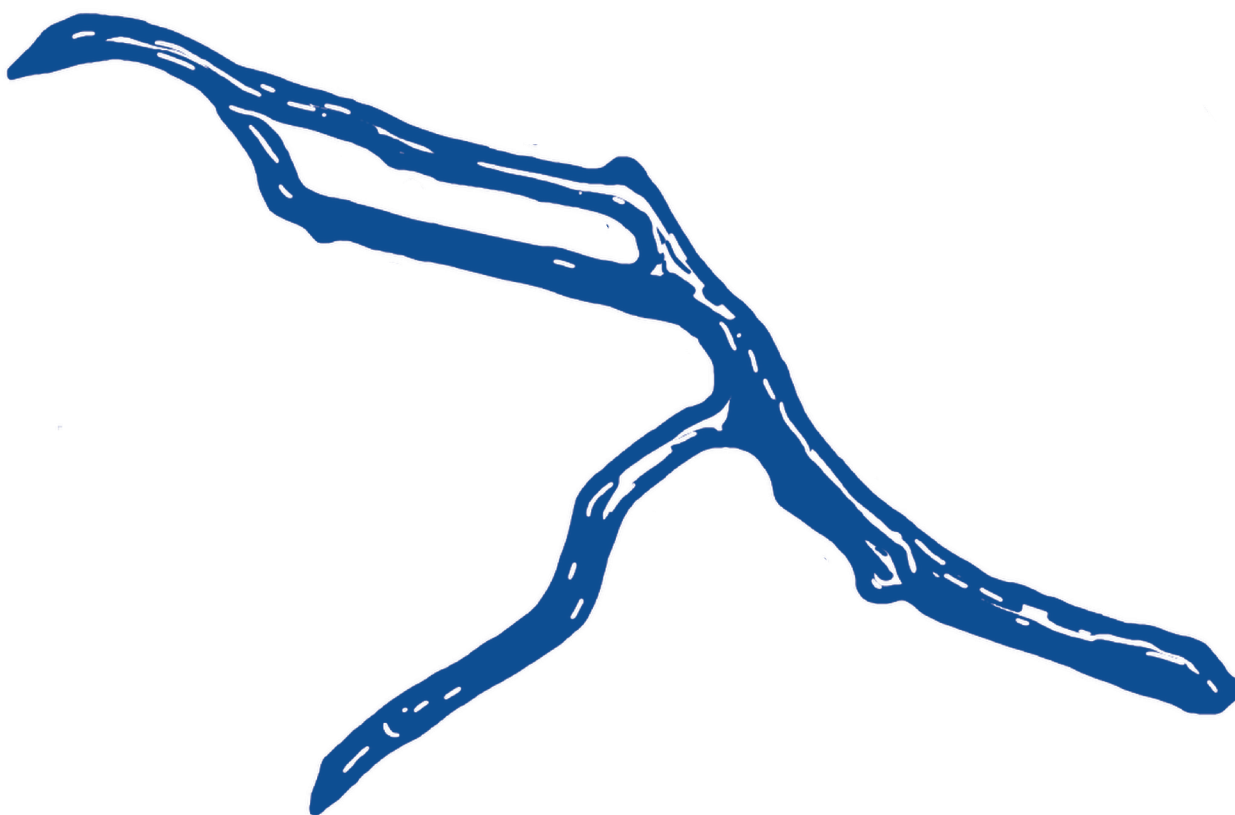
Många tyckte det var mysigt att få bygga sin lilla värld där Dim och Lummer kunde bo.

Denna gång var det bara ett barn som var lite äldre, det var ju tur för detta passade nog också bäst för de små.

DET SOM GICK MINDRE BRA

Nja. Inte så mycket denna gång. Jag hade fem limpistoler med mig och det blev lite kö på dem eftersom allt monterades med lim. Alla skulle ha haft varsin.

Jag borde ha plockat mer mossor. Det räckte precis men några hade velat ha mer. Tycker inte om när materialet inte räcker till alla som vill ha och i detta fall naturmaterial som det finns mycket av. Känns som en tråkig och onödig begränsning i skapandet.

BARNES EGNA BERÄTTELSE

KALLE FORSS

JAG HAR VALT att arbeta med tre grupper barn. Barn med olika funktionsvariationer, romska barn och barn med framför allt utländsk bakgrund i ett ytterstadsområde. Aktiviteterna valdes så att det fanns stort utrymme att skapa fritt samt att barnens egna berättelser blev det centrala. Vissa aktiviteter prövades i alla barngrupperna, andra bara i en eller två. Jag hade återkommande träffar med alla grupper.

BARNEN VET OCH BERÄTTAR FÖR DIG

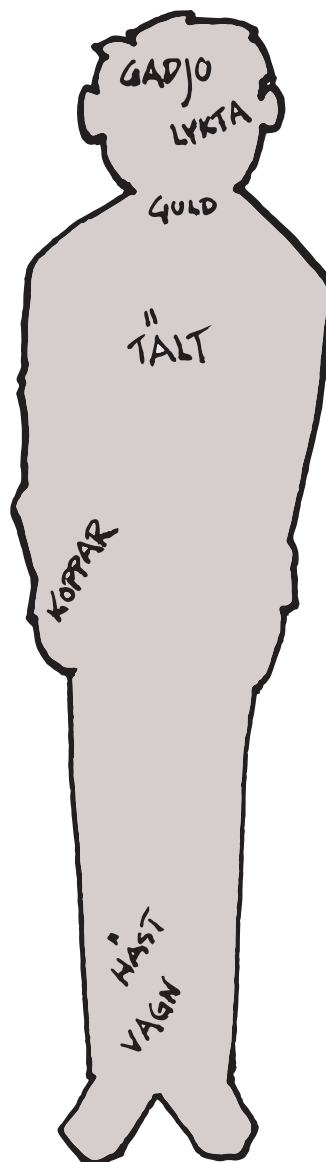
Det här är en aktivitet där inspirationen kommer från Jet Manrho, Nederländerna. Hon startade litteraturtidningen *Boekie* för barn och med barn. Hon hade en workshop på Landskrona museum 2019.

På ett stort papper ritar barnen av konturen av dig när du ligger ner. Sen får de klippa ut figuren och sätta upp den på väggen. Figuren kan man också göra i förväg och ha med sig, om det är ont om tid. Nu berättar du för barnen att denna pappersfigur är du och att du inget vet om ett ämne där barnen vet mycket.

På en ort i norra Skåne lät jag barn med olika funktionsvariationer berätta vad som var bra respektive mindre bra med den ort där de bodde. Detta skrevs sedan på pappersfiguren. Vi pratade mycket om vad som kom fram och jag fick möjlighet att ställa följdfrågor. Pappersfiguren gjorde att vi pratade om något gemensamt och åsikter om hemorten, stort som smått, diskuterades. Efter det fick man skapa något utifrån vad som skrivits och som man tyckte var viktigt.

Anton valde att bygga en fabrik med jättestora skorstenar som släppte ut frisk luft.

Han tyckte nämligen inte att det gjordes tillräckligt för att stoppa luftföroreningarna. På taket fanns en skylt med texten "Antons friskluftsfabrik". Jag fick en utförlig förklaring till hur fabriken fungerade. Oskar hade fått dit texten "tjurfäktning" på pappersfiguren, vilket gjorde alla lite konfunderade. "Vad hade tjurfäktning med en liten ort i Skåne att göra?" Hans assistent/teckentolk,

för Oskar pratade inte, förklarade att han älskade en tecknad film om en tjur och en tjurfäktare. Han kunde se den flera gånger om dagen. Tillsammans gjorde de då en tjur i papper. Med hjälp av mobiltelefonen och en app gjorde Oskar och jag en liten animerad film. Han blev mäkta häpen när hans tjur också kunde röra sig.

De romska barnen fick berätta om romsk kultur och romsk historia. De skrev olika ord på pappersfiguren och försökte placera dessa lite där de hörde hemma. Bland annat stod det "Gadjo" i pannan. Det betyder icke-rom. Tillsammans försökte vi gruppera orden och se vad som hängde ihop. Tenn, koppar, silver och guld är ju metaller och de kom fram till att det var viktigt i romskt hantverk. Därför ville barnen jobba med metall nästa gång vi skulle träffas. Det blev lyktor och ljushållare i återvinningsplåt. Den gången pratade vi om vikten av ljuskällor när man är på ständigt resande fot och saknar el. Likaså hantverket med enkla verktyg som man kunde ta med sig. I slutet av dagen frågade barnen när de skulle få göra smycken. Det blev det nästa gång. Vi arbetade i enklare metaller som aluminium och mässing, men resultatet blev riktiga länkar. Även sjuåringar kunde arbeta med en tång i var hand och koppla ihop metallringarna. Alla länkar vägdes i handen och vikten gissades och diskuterades. Ett förföringssätt som är en del av romsk kultur.

POPUP-BILDER

Jag introducerade popup-bilder för barnen på en öppen verksamhet i utkanten av en stad i Skåne. Material och verktyg till detta är lätt att ta med. Papper, saxar och lim. Det går ganska snabbt att lära ut principen och sen kan det bli eget skapande. Här fick barnen en möjlighet att uttrycka sina drömmar och berätta om vad som var viktigt för dem. Nadia gjorde ett rum med ett bord där hennes mor

och moster stod. På bordet fanns allehanda godsaker för det behövdes när man hade mycket att prata om. Mostern och hennes familj hade kommit på besök från Irak. Nu var det viktigt att mamman och hennes syster fick vara ostörda och prata. Emilia gjorde en kolonilott för hon älskar att odla.

Även barnen med olika funktionsvariationer fick göra popup-bilder. Mårten gjorde ett hus med ett stort fönster. Ovanför fönstret skulle det vara en markis. Svårigheten var att få till rätt sorts vev. Vi var många som googlade innan vi hittade en som Mårten accepterade. Markiser var ett av Mårtens specialintressen. Han gick runt och de andra barnen fick veva på veven och Mårten visade med fingret hur markisen fälldes upp eller ner.

TITTSKÅP ELLER 3D-TAVLOR

Jag åkte runt till lite olika loppmarknader och tiggde till mig mindre tavelramar (storlek ca A3–A4). Hemma hade jag rester av spontade brädor. Med såg, hammare, spik och bormaskin fick barnen bygga en passande låda som ramen sattes fast på. Även Jakob som satt i rullstol och helt saknade finmotorik och styrka i armarna kunde med hjälp av några assistenter både såga och spika. Vi borrade hål och placerade spikarna i dessa. Sen kunde vi hjälpa Jakob att sikta och slå och det blev en låda med en tavelram runt. Gamla tapetprover (från en generös färgaffär) och färg piffade upp det hela. Loppisfynd i form av porslins- och träfigurer samt olika slöjdmaterial fick utgöra rekvisita i 3D-tavlorna. Astrid, som älskar att vara ute i naturen, valde en tapet med fåglar och sen fick knotiga grenar bilda en tät skog framför. Elsa ville inte alls göra någon 3D-tavla. Hon gjorde en låda med lock. Den blev hem för två små fantasikatter som var syskon. Jag har tyvärr glömt deras namn.

SLÖJD OCH BERÄTTELSER I NORR OCH LÅNGT FRÅN STAN

SOLVEIG LABBA

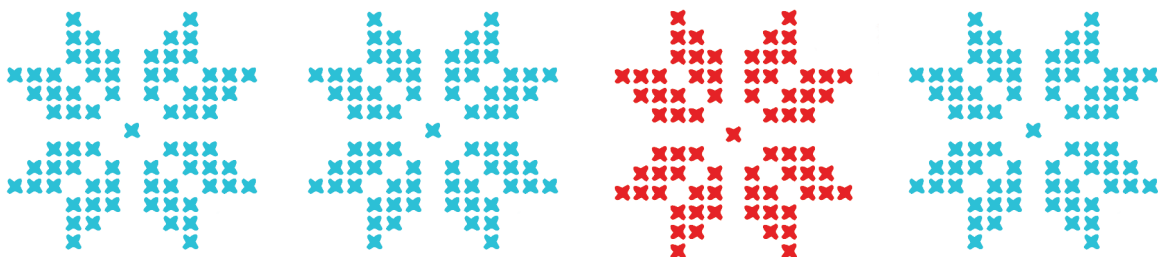
JAG ÄR UTBILDAD förskolelärare och slöjdlärare i textil, trä och horn. Jag har också en egen syateljé. När slöjdcirkusen började byggas upp, i början av 2000-talet, arbetade jag som samisk slöjdkonsulent och har utifrån slöjdcirkusmodellen/-pedagogiken inspirerats att skapa min egen tolkning blandad med den samiska berättarkonsten som jag vuxit upp med och som jag tycker fungerar bra. Av egen erfarenhet ser jag att berättelser och slöjd passar bra ihop.

I min roll som slöjdlärare på landsbygden i norra Sverige ser jag att barnen där växer upp med en kunskap om hantverk och om hur man använder verktygen. Att veta hur man hanterar en kniv och yxa är viktigt. Många får en kniv i ung ålder därför att den behövs när man vistas i skog och mark. Jag märker tydligt på mina slöjdlektioner i skolan att de flesta eleverna har slöjdkunskaper hemifrån och de är också intresserade av att lära sig mer. Vi hämtar material från skogen som vi har runt oss, vi pratar om allemansrätten, vi täljer, gröper ur, handsågar och använder yxa. Bland annat har barnen fått tälja sopplesvar som går att använda hemma i kö-

ket. Vi flätar också och på textilslöjden syr vi, både med vanlig nål och med skär-/skinnål. Jag visar hur man lagar sina trasiga sockor och alla dessa hantverkskunskaper värdesätts av eleverna. När man bor på landsbygden, nära naturen och långt från stan, så vet de att med dessa kunskaper klarar man sig bra.

När jag ska berätta en saga ordnar jag ett bord med en fin duk och levande ljus. När jag tänder ljusen förstår barnen att nu ska man sitta still. Ljusen påminner mig om eldstaden där jag som barn fick höra olika sagor och sägner som de äldre berättade. Jag tar på mig sagomössan och sagosjalen. I berättelsen använder jag olika figurer som mina barn använt som små. Det kan också vara stenar, kottar och annat smått som jag samlat på mig. Först får alla lyssna på sagan och efter det får man skapa med sina händer någonting utifrån berättelsen. Man kan också själv få göra en förlängning av sagan. Det går även att göra en egen tolkning genom att återberätta eller skriva ner sagan.

När vi slöjdar efter berättelsen blir det något som har anknytning till sagan. Om jag har berättat om hur myggen och de andra in-

sekterna kom till oss så kan vi till exempel slöjda en trollslända. Trollsländans kropp täljs i färsk björk eller av en sälgpinne. Det är lättare att tälja i färskt material. När kroppen är färdig blir det till att montera vingar, ögon och ben på sländan. Trollsländan har ju olika namn beroende var i landet man bor så jag brukar skriva upp på ett stort papper vad man kallar trollsländan. Jag skriver på samiska, meänkieli, finska, engelska och holländska. Det går ju att lägga till fler språk om man vill. Vi brukar också prata om att det finns olika sländor: dagsländor, flicksländor, bäcksländor med flera. Barnen kan berätta om de sett en slända eller om man som jag vuxit upp med att vara rädd för sländan för den kunde ju sätta sig på kinden.

Jag har en ordschatkista där alla kan skriva något ord eller meningar på en liten lapp om berättarstunden eller slöjdstunden. Ordschatkistan är ett skrin eller en vacker ask där vi spar ord som kan vara bra att kunna eller som behöver förklaras mer än en gång. Ordschatkistan öppnar jag sen när alla slöjdat klart. Jag läser upp orden och vi pratar om dem.

När jag haft uteläger har vi haft ett slöjdmoment där vi täljt en vandringsstav. Då är det naturligt att prata om vad staven kan användas till. Till exempel hur viktig den är när man vadar över en bäck. Så när alla är klara med sin stav måste vi ju leta upp en liten bäck så att vi får prova. Senare kan barnen använda staven när de leker. Man kan tävla om vem som kan putta en liten pinne, som ligger på marken, längst (det här är en lek som heter Pimsen och den finns beskriven i skriften *Barnen och hemslöjden: En skrift om hur du som slöjdhandledare kan öka barns möjlighet att få slöjda*).

För mig har sagor och slöjd blivit en fin upplevelse att få dela med mig åt barnen/eleverna. Sagor kan berättas utan en bok, nästan som man gjorde förr när det inte fanns så många böcker för barn. Jag ser att barnen uppskattar, de lyssnar spänt och slöjdar med stor lust. Ofta tar jag berättelser från den värld som jag känner till. Det handlar om djuren och naturen och att man ska vara rädd om den. Även det som verkar helt obetydligt kan visa sig vara viktigt senare i livet. Som berättelsen om spindeln.

... VARFÖR MAN INTE SKA DÖDA EN SPINDEL ...

(FRITT ÖVERSATT FRÅN EN MUNTLAG, SAMISK SAGA.)

Lasse brukar fiska i en liten sjö utanför Jarin, hans fisketur sker varje vårsommar. Han bor då i en kåta där han eldar, lagar mat och sover. Varje morgon när han vaknar går han ut och sträcker på sig och tittar först norrut sen söderut, västerut och österut, men i dag ser han något som kommer österifrån. Vad konstigt, därifrån kommer aldrig någon som han känner, han blir rädd.

Lasse tänker: ”det är nog bäst jag går och gömmer mig, österifrån kommer bara tjuderna.” Tjuderna är rövare som vill tjuva folks saker, de är farliga. Lasse går mot sjön. Där i närheten finns en liten grotta som han kan gömma sig i. Han hör på långt håll när tjuderna närmar sig hans kåta, de går in men där finns ingen.

Då börjar de leta runt kåtan. Sen går de mot sjön där det finns en båt, det är Lasses båt. Inne i grottan sitter Lasse och är jätterädd, hans hjärta klappar hårt. Han hör hur rösterna kommer närmare och närmare grottan.

”Nu hittar de säkert mig, vad ska jag göra?” tänker han.

Just vid grottmynningen finns en liten spindel som börjar spinna ett fint spindelnät i grottöppningen. Spindelnätet blir runt och fint och täcker nästan hela öppningen. Tjuderna ser grottan och de närmar sig den. Den ene ropar högt: ”Han har säker gömt sig i grottan!”

Lasse sitter inne i grottan och hans hjärta klappar hårt av rädsla, ”tänk om de hör mitt hjärta dunka”.

Då hör Lasse när den andre säger: ”Näää, där kan han inte ha gömt sig, ser du inte spindelnätet. Spindelnätet skulle inte vara så helt och fint om han gömt sig där.”

Tjuderna går förbi grottan och fortsätter sin färd. Lasse väntar länge innan han vågar gå ut, han kryper försiktig ut under spindelnätet. Väl ute så tackar han spindeln som räddat hans liv.

Nu vet ni varför man inte ska döda en spindel. Den kan rädda liv! ♥

FÖRFATTARE

EMMA ANDERSSON

Utvecklare – Slöjd och konsthantverk
– Barn och unga
Region Halland

FILIPPA BOQVIST

Kulturutveckling hemslöjd – Barn och unga
Region Jönköpings län

LINA ENVALL

Hemslöjdskonsulent Hård slöjd
Kalmar läns Hemslöjdsförening

NICLAS FLINK

Utvecklare Hemslöjd
Region Jönköpings län

KALLE FORSS

Hårdslöjdskonsulent
med ansvar för barn och unga
Skånes Hemslöjdsförbund

ANNA HÖRJEL

Slöjdhandledare, konstnär och pedagog
Region Blekinge

SOLVEIG LABBA

Slöjdare/duojär, slöjdlärare
Övre Soppero

ELIN PERSSON

Pedagog, hemslöjd – Barn och unga
Hemslöjden Kronoberg

ELLEN SJÖMÅLEN

Berättarpedagog
Berättarnätet Kronoberg

TINE WINTHER

Verksamhetsledare/berättare
Berättarnätet Kronoberg

OM BERÄTTARNÄTET KRONOBERG

Vi är en ideell förening som är politiskt och religiöst obunden. Föreningen har funnits sedan 1990 och bedriver Sagobygden, där följande ingår: Ljungby Berättarfestival som är Nordens äldsta årligen återkommande berättarfestival; Sagenplatser (markerade sägenplatser i Ljungby, Alvesta och Älmhults kommuner) samt Sagomuseet med pedagogisk verksamhet för barn från tre månaders ålder till äldre.

Verksamhetens syfte är att lyfta fram det rika, muntliga berättandet som finns från Kronoberg, vilket är en del av vårt immateriella kulturarv. För sitt arbete har föreningen uppmärksamats och prisats av olika organisationer. Sedan 2014 är föreningen en ackrediterad rådgivare till Unesco-konventionen om tryggheten av det immateriella kulturarvet och 2018 blev Sagobygden upptagen på Unescos register över Good Safeguarding Practices – som en av 22 platser i världen.

TACK

Ett stort tack till alla som på ett eller annat sätt har bidragit till att arbetet med projektet Hör och Gör har blivit av. Ni är många, väldigt många. Tack för att vi fick träffa er och ta del av era kunskaper, erfarenheter, tid och inte minst: berättelser.

Projektet Hör och Gör, liksom denna skrift, har finansierats med bidrag från Kulturrådet. ❤️

Hemslojden

Skånes Hemslojdsförbund

Landskrona gamla station

Österleden 10

261 35 Landskrona

www.hemslojdeniskane.se

© Skånes Hemslojdsförbund och Kalle Forss 2022

ISBN (tryckt): 978-91-983918-5-5

ISBN (digital): 978-91-983918-6-2

Denna skrift har producerats med bidrag från Kulturrådet.

TECKNINGAR Kalle Forss

OMSLAG OCH FORMGIVNING Bitte Granlund, Granlunds Grafiska

FÖRLAGSREDAKTÖR Sophia Lundquist, Annalfabet

Tryck: Allmedia

BARNEN OCH HEMSLÖJDEN 2 är slöjden och berättandet i fokus. Du får ta del av konkreta tips på hur du blir en bättre berättare och hur du kan kombinera detta med slöjd. Flera texter förmedlar erfarenheter av slöjd och berättande från olika sammanhang: tillsammans med barn i förskolan, barn med olika funktionsvariationer, barn i skolan, i öppna aktiviteter i samarbete med bibliotek med mera. Upptäck du också att det där med att berätta inte är så himla märkvärdigt, men viktigt. Så börja berätta, slöjda och lyssna på andra.

Barnen och hemslojden är en serie skrifter för dig som vill se till att fler barn ska få möjlighet att slöjda.

Skånes
Hemslöjdsförbund

ISBN (tryckt): 978-91-983918-5-5

ISBN (digital): 978-91-983918-6-2

9 789198 391800